

2023. júniusi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – 100 éve született Zalaváry Lajos mérnök

Budapesten, 1923 június 1-én született Zalaváry Lajos (1923-2018) Kossuth-díjas építészmérnök, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, a Nemzet Művésze. 1942-ben iratkozott be a BME Építészmérnöki Karára. Tanulmányait a háború megszakította. 1944-ben Németországba vitték, majd a háború befejezése Dániában érte; a következő évben Stockholmban, Várhegyi György irodájában dolgozott. 1945-46-os skandináviai tartózkodása jelentősen hatott későbbi munkásságára. Hazatérve, tanulmányait folytatva 1949-ben szerzett diplomát. 1949-ben a Középülettervező Irodában (KÖZTI) kezdett dolgozni Janáky István műtermében. Itt részt vett a Miskolci Nehézipari Egyetem tervezésében. Janáky vezetésével 1953-ban megalakították a MÉSZ mesteriskoláját, mely I. ciklusának hallgatója is volt 1953-55 között, majd később a IV-VI. ciklus vezető építésze lett. Zalaváry teljes szakmai pályafutása alatt a KÖZTI-ben dolgozott, kezdetben id. Janáky műtermében, majd 1965-től műteremvezetőként. Korai önálló alkotása volt a Feldebrőn 1952-ben épült iskola, kétoldali bevilágítású osztálytermekkel, a Budapest, III. Zsigmond téri lakóháztömb 1954-ben, mely a háború előtti modern téglaházak hagyományait idézi, vagy a Csepel-Csillagtelep nevű városrész 1955-ből, melyekért 1956-ban az Ybl Miklós díj II. fokozatát kapta. Ezen időszak alkotásai közé sorolható a gyöngyösi Vásártér lakótelepe (1954-55) és a Budapesten épült Lukács utca 3. Az 1958-ban elkészült jászberényi fürdő a korszak egyik legérdekesebb és legmarkánsabb épülete, egészen egyedi törekvést jelentett Zalaváry építészetében, melynek további kísérletei csak a tervezőasztalig jutottak, azonban az 1950-60-as évek legszebb alkotásai közé sorolható. Fontos változást jelentett építészeti munkásságában, hogy 1965-ben átvette a műterem vezetését. Zalaváry 1960-as évekbeli épületein Janáky hatása is érződik, mint például: BME kollégium és étterem (1965-68), Nagyothallók Állami Intézete (1965-66). A hatvanas évek végétől több városképileg is jelentős létesítményt tervezett: Hotel Atrium-Hyatt (ma: Sofitel) szálloda a pesti Dunakorzó meghatározó eleme (1972-82). Ez mondható el a kiskörút és Rákóczi út sarkán épült East-West Business Center épületére is. A posztmodern törekvések példája a veszprémi ifjúsági ház (1983) és a gödöllői Biotechnológiai Kutatóközpont épülete (1990).

2. – **Építők napi rendezvény**

Június 2-án, 10:00 és 13:00 óra közötti Építők Napja ünnepi rendezvény helyszíne a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Központi épület, I. emeleti Díszterem lesz. Az egyéni részvétel térítésmentes, de regisztrációhoz kötött. Bővebb infó: www.mmk.hu/informaciok/hirek/epitok-mapja-2023

3. – 140 éve született Mende Jenő tanár

Bátorkeszin, 1883. június 3-án született Mende Jenő (1883-1944) fizikatanár, ismeretterjesztő, rádióamatőr. A budapesti Tudományegyetemen szerzett mennyiségtan-természettan szakos diplomát. A tanári munkáját 1905-ben Cegléden, az állami főgimnáziumban kezdte. 1912-ben a fővárosi Szent István Gimnáziumhoz, majd 1925-ben a Kölcsey Ferenc Gimnáziumhoz került. 1921-ben két könyve jelent meg: az egyiket a radioaktivitásról, a másikat a rádióról írta. Drótnélküli telegráfia c. könyve elnyerte a Természettudományi

Társulat Bugát-díját. A továbbiakban még két könyve jelent meg a rádióról. Ismerve hallatlan precizitással előkészített fizikai kísérleteit, tudva, hogy ezekhez saját műszereket is használt, ő volt hazánkban az egyik első rádióamatőr. Sok száz írása jelent meg a Matematikai és Fizikai Lapok, a Középkolai Matematikai és Fizikai Lapok, az Uránia, a Természettudományi Közöny, és más szakmai lapok hasábjain.

5. – 550 éves a Chronica Hungarorum

Magyarországon az első nyomtatott könyv, a Chronica Hungarorum (Budai Krónika – Magyarok története) 1473. június 5-én került ki a német származású Hess András XV. századi nyomdász budai nyomdájából. Terjedelme hetven levél, dél-németországi vastag fehér papíron. A latin nyelvű mű a magyar nép történetét dolgozta fel a kezdetektől saját koráig. Nyomdászati ritkaság. Hazánkban az Országos Széchényi Könyvtáron kívül az ELTE Egyetemi Könyvtárában őrzik. További nyolc példány található külföldi gyűjteményekben: Párizsban, Prágában, Szentpéterváron, Rómában, Lipcsében, Krakkóban, Bécsben és New Jerseyben. Ennél több példányban maradtak fenn e nyomtatott mű kézzel másolt példányai. Többek között a neves német polihisztnak, Hartmann Schedelnek is volt egy kéziratós példánya.

5. – Környezetvédelmi világnap

Stockholmban, 1972. június 5-16. között tartották az ENSZ első, „Ember és bioszféra” címet viselő környezetvédelmi konferenciáját. Az ENSZ soron következő közgyűlése e konferencia javaslatára, még abban az évben környezetvédelmi világnappá nyilvánította a stockholmi tanácskozás kezdőnapját.

8. – 175 éve indult az első hivatalos magyar lap

Sajtó-, és jogtörténetünk nevezetes dokumentuma a Szemere Bertalan (1812-1869) politikus, országgyűlési képviselő, író, akadémikus, az első felelős magyar kormány belügyminiszterének felügyeletével 1848. június 8-án először kiadott első hivatalos lapunk, a *Közöny*. Ez nem valamelyik magánkiadó államilag támogatott vállalkozásaként, hanem kifejezetten állami kiadványként született meg, amelyet más hivatalos nyomtatványokkal együtt az Egyetemi Nyomda állított elő, a Várban, *Krüner Lipót művezető, elsőrendű nyomdai szakember* hozzáértő irányítása alatt. A *Közöny* személyzete, a tapintatos Gyurmán Adolf szerkesztővel együtt, a belügyminisztérium alkalmazottjaként, tehát mint állami tisztviselő, állami fizetés fejében végezte szolgálatát. Rendszeresen, tényszerűen közölte a kormány rendeleteit, intézkedéseit, és tudósított a hazai, külföldi eseményekről. A külföldi hírek rovata változó terjedelemben, de gyakran elég részletesen beszámolt főleg a Habsburg-monarchia többi országaiban, Németországban, Franciaországban történekről. Hivatalos lapunk „csupán” 1945-től kapta a mai *Magyar Közöny* címet.

8. – 200 éve született Hauch Antal mérnök

A galíciai Kossban, 1823. június 8-án született Hauch Antal (1823-1903) kohómérnök. A felsőfokú tanulmányait a lebergi egyetemen, és a selmecebányai Akadémián végezte. 1847-ben állami szolgálatba lépett. 1851-1856 között előbb, mint tanársegéd, majd mint helyettes tanár működött Selmecebányán. 1858-tól a szomolnoki kohóműnél szolgált. 1870-től 1884-ben történt nyugdíjazásáig Zalatnán volt a vegyelemző hivatal főnöke. Több, korában igen jelentős fém-kohászati eljárás feltalálása fűződik nevéhez. A felsőolaszországi Aranzában a réz- és ezüst-tartalmú fakóércék egyidejű értékesítésére kohóművet tervezett és épített. Zalatnán az ércek arany-, ezüst- és réztartalmának kivonására a melléktermékeket is hasznosító

gazdaságos eljárást talált fel, melyre egész Európára kiterjedő szabadalmat szerzett. Az erdélyi tellurércек tellurfém-tartalmának nagyban való előállítására is új eljárást dolgozott ki.

8. – Projektmenedzsment konferencia

A Magyar Projektmenedzsment Szövetség (PMSZ) 2023 június 8-án Budapesten rendezi a 39. körkapcsolás konferenciáját. A résztvevők szakmai előadásokat hallhatnak a fenntartható projektekről és a körforgásos gazdaságról. Szó lesz arról is, hogy kinek milyen szerepe van a körforgásos gazdaságban. Közelebbről is tanulmányozhatjuk, hogy milyen üzleti vonatkozásai vannak a fenntarthatóságnak az egyes szektorokban, és hogyan jelenik meg ez a szemlélet a projektekben is. Bővebb infó: www.pmsz.hu

8-11. – Építéstudományi konferencia

Június 28-11. között Csíksomlyón rendezik az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) 27. Nemzetközi építéstudományi konferenciáját. Az idei ÉPKO-n megvitatásra kerülnek a legújabb tudományos szakterületi információk. A vállalkozásokban dolgozó építő- és építészmérnökök pedig arról számolnak be, miként alkalmazzák a XXI. század új, tudományos módszereit, melyek azok előnyei, hátrányai. Az elhangzó előadások anyagát a rendezvény kiadványában jelentetik meg. Bővebb infó: www.emt.ro/konferenciak

10. – 80 éves a golyóstoll szabadalma

Bíró (születésekor: Schweiger) László József (1899-1985) feltaláló több folyóiratnak volt a munkatársa, így került a nyomdák közelébe. Addig nézegette a nyomdagépeket, míg kitalálta, hogyan lehet összeállítani a folyamatosan író tollat egy tintával töltött hengerből és egy apró golyóból. 1938-ban két szabadalmat is bejegyeztetett Magyarországon a folyamatosan fejlesztett toll-találmányaira, a gyártáshoz folytatott kísérleteket azonban már külföldön végezte. Párizson keresztül Argentínába vezetett útja, és használható, ma is ismert golyóstollára (Biro pen) is itt kapott szabadalmat 1943. június 10-én. Elismertségét bizonyítja többek között, hogy választott új hazájában a születésnapja, szeptember 29.-e az argentin feltalálók napja.

12. – Energiapolitikai eszmecsere

Az Energiapolitika 2000 Társulat a hazai energiapolitika kérdéseinek megvitatására havi rendszerességgel Budapesten tartja az Energiapolitikai Hétfő Esték címet viselő előadás-sorozatát. A június 12-ei, 17-19 óra közötti 229. szakmai előadás témaköre: villany-ellátásunk helyzete. Előadó: dr. Járosi Márton.

Bővebb infó: www.enpol2000.hu

13. – Magyar feltalálók napja

Magyar Feltalálók Egyesülete (MAFE) június 13.-át a „magyar feltalálók napjának” nyilvánította, annak emlékére, hogy a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albert (1893-1986) egyetemi tanár az „Eljárás jól eltartható nagy C-vitamin-tartalmú készítmények előállítására” címet viselő találmányi bejelentését 1941. június 13-án tette meg, amely útjára indította az emberiség egyik legfontosabb gyógyszerét, a C-vitamint. Jelenleg nincs ezen kívül még egy tisztán magyar szabadalom, amely ekkora hatású lett volna az innováció terén.

Bővebb infó: www.inventor.hu

13. – 180 éve született Dohnányi Frigyes tanár

Szobotiston, 1843. június 13-án született Dohnányi Frigyes (1843-1909) matematika- és fizikatanár. A bécsi egyetemen 1868-ban szerzett mennyiségtan-természettan szakos tanári oklevelet. A körmöcbányai,

besztercebányai, 1873-1905 között a pozsonyi r. k. gimnázium tanára volt. 1897-98-ban berendezte a gimnázium fizikaszertárában Pozsony első röntgen laboratóriumát, ahol a város katonai kórházából küldött csonttöréses sérülteket vizsgálta. Sajnos még nem használt ólomköpenyt, amivel védhette volna magát a sugárzástól. 1887-ben kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel saját rendszerű gyorsírásának tanítására is jogosított. 1887-1890-ben a Panstenographia c. folyóiratot szerkesztette Pozsonyban.

13. – 110 éves a Széchenyi gyógyfürdő épülete

Zsigmondy Vilmos, a kor nagy hírű bányamérnöke előzetes tanulmányozás után arra a következtetésre jutott, hogy Pest városában egy artézi kút sikeres fúrása legnagyobb valószínűséggel a Városligetben valósítható meg. Az elképzelést Pest város közgyűlése 1868. március 4-én elfogadta. A kút fúrásának helyéül a mai Hősök terén, az Árpád fejedelem lovas szobra előtti részt jelölték ki. 1868. november 15-én kezdték meg a mélyfúrásos kút megvalósítását. A vállalkozás sikerében sokan kételkedtek. Az 1878 januárjára sikeresen elkészült 970,58 méter mélységű kút az ismert artézi kutak között akkor a világ legmélyebb kútja volt. A munkákat sikeresen befejezve a kút naponta 1200 m³ hozamú 73,8 Celsius-fokos vizet szolgáltatott. Ebből a vízből kezdetben a Nádor-szigeten ideiglenesen kialakított Artézi Fürdőt, majd később a szépen kiépített Széchenyi gyógyfürdőt látták el. A gyógyfürdő építését 1909-ben kezdték meg Czigler Győző tervei alapján, s kapuit 1913. június 13-án nyitották meg.

18. – 120 éve született Csajághy Gábor mérnök

Balatonfüreden, 1903. június 18-án született Csajághy Gábor (1903-1972) vegyészmérnök. Oklevelét a budapesti Műegyetemen szerezte. Vegyi üzemekben dolgozott, majd 1935-ben a Földtani Intézethez került. 1943-tól nyugdíjazásáig az Intézet vegyi laboratóriumát vezette, kiváló elemző vegyészként vált ismertté. Legfőbb munkaterülete a vízkémia volt. Rendszeresen elemezte hazai gyógyvizeinket. Mind a peloidok fizikai és kémiai vizsgálati módszereinek bevezetésével, mind a (nyilvántartott) hazai gyógyiszapok minősítésével úttörő munkát végzett. Közvetlen munkásságát a kálitrachit káliumtartalmának és a bentonitok montmorillonitjának gazdaságos kiaknázására vonatkozó kísérletsorozatok tetőzték be. A Magyarhoni Földtani Társulat tisztségviselője, s emlékgyűrűjével kitüntetettje, a Magyar Hidrológiai Társaságnak egy időben alelnöke és Bogdánfy Ödön Emlékérmének tulajdonosa. Aktív tagja volt az MTA Geokémiai Bizottságának. Publikációiban sok érdekes és pontos vegyelemzés található.

20. – 125 éve született Korodi Albert mérnök

Budapesten, 1898. június 20-án született Korodi Albert (1898-1995) mérnök. A BME gépészmérnöki karán kezdte egyetemi tanulmányait 1906-ban, majd már villamosmérnökként a Berlin-Charlottenburgi Műszaki Egyetemen végzett. Már hallgató korában asszisztens lett a BME Elméleti Elektrotechnika Tanszék laboratóriumában. Tanulmányai során szoros barátság fűzte Szilárd Leóhoz, akivel sokat beszéltek munkájukról. 1921-ben, villamosmérnöki oklevelének megszerzése után először egy berlini gépgyárban, azután egy évig egy kutatóintézetben dolgozott, ahol nagyfeszültségű elektromos terekben végzett mérésekkel foglalkozott. Itt találkozott ismét Gábor Dénessel, akivel már a Markó utcai gimnáziumban megbarátkoztak, és aki nagyfeszültségű hálózatokban kialakult tranziensek mérését dolgozta ki. 1922-ben Szilárd Leó hívására átment az AEG (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft) Kutatóintézetbe, ahol egy

csoporthoz vezetésével bízták meg, folyékony fém elektrodinamikus szivattyúzásával működő hűtőgép megvalósítására. Ennek kapcsán ismerkedett meg 1928-ban Albert Einsteinnel, aki jelentősen hozzájárult a hűtőgép-típus szabadalmához (ami azonban elmaradt). 1933-ban jött vissza Magyarországra. Először egy évig állástalan volt, majd a Vatea-cégnél dolgozott egy szabadalma tárgyát képező mérőerősítő megvalósításán; a munkát azonban abbahagyta, amint megtudta, hogy azt USA-ban már megvalósították. 1934-ben a magyar Philips rádiógyárban kapott állást. Philips-közleményekből és egyéb műszaki irodalomból ezt a szakmát is megtanulta. Ehhez angol, német és francia nyelvtudása mellett hollandul is megtanult. 1936-tól 1938-ig egy rádiókészülékek minőségellenőrzésével foglalkozó csoport szervezése és vezetése volt a feladata; 1938-tól megindult a készülékek gyártása, amikor is főkonstruktőr és a laboratórium vezetője lett, egészen 1950-ig. 1950-ben lett az akkor megalakult Távközlési Kutatóintézet (TKI) tudományos főmunkatársa és csoportvezetője. Ebben az intézetben számos haditechnikai feladattal bízták meg, amelyekről nyilvános közlemények nem jelenhettek meg. Elsősorban a mikrohullámú rádióösszeköttetések kutatásával kapcsolatos problémákon dolgozott. Nyugdíjasként, 1968–1978 között a TKI tudományos tanácsadója volt. Elsők között foglalkozott Magyarországon információ-elmélettel. Előadásokat tartott a Mérnöki Továbbképző Intézetben, a TKI szemináriumain és esti egyetemen. A szakirodalom első főiskolai jegyzetének szerzője (Bevezetés az információ elméletébe, 1954). Írásai közül igen sok nem publikus belső kiadványban jelent meg. Tudományos tevékenysége még feltáratlan (2016-os közlés). Több fiatal kollégáját indította el a tudományos kutatás útján. Tudományos disszertációk kidolgozását irányította, részt vett disszertációk bírálatában is.

21. – 170 éve született Edelman Sebő fizikus

Győrben, 1853. június 21-én született Edelman Sebő (1853-1921) fizikatanár. A csornai premontrei kanonokrend keszthelyi gimnáziumában kezdett tanárként dolgozni. 1877-ben került Szombathelyre, ahol a gimnázium tanára, majd 1895-ben igazgatója lett. Mint fizikus, egy mechanikai műhelyt rendezett be az intézetben, ahol maga készítette azokat az eszközöket, melyek az 1887. évi szombathelyi, majd budapesti tanszermúzeumi kiállításon is szerepeltek. 1907-ben vonult nyugalomba. Bekapcsolódott a város kulturális és gazdasági életébe is. A Vas Megyei Elektromos Művek részben az ő kezdeményezésére jött létre, melynek éveken át elnöke volt. Több tudományos egyesületnek is tagja volt, többek között a Bécsi és a Berliini Elektrotechnikai Egyesületnek. A Természettudományi Közlöny szerkesztője volt. 1891-től városi képviselővé választották. Megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét.

22. – 190 éve született Bielek Miksa mérnök

Svábócon, 1833. június 22-én született Bielek Miksa (1833-1917) gépészmérnök, műegyetemi tanár, aki több éven át töltötte be a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet gépészmérnöki szakosztályának elnöki tisztét. Tanulmányait a bécsi műegyetemen végezte 1852-57-ben. Előbb az osztrák államvasutak szolgálatában állott, majd 1864-től 1906-ban történt nyugalomba vonulásáig a pesti műegyetemen a mechanika és a gépszerkezettan ny. r. tanára volt. Jelentős volt ipari gyakorlati tevékenysége és főleg oktatási működése.

22. – 120 éve született Dulovits Jenő konstruktőr

Ipolyságon, 1903. június 22-én született Dulovits Jenő (1903-1972) matematikus, középiskolai tanár, fényképész és konstruktőr, a fotótörténet és fotótechnika történet világviszonylatban is egyik kiemelkedő alakja. Nevéhez számos találmány kötődik. 1931-ben jegyzi első szabadalmát Tóth Miklós mérnökkel együtt, a Duto (Dulovits-Tóth) lágyító előtétlencsét. 1943-ban szabadalmaztatta számos, alapvetően új megoldást alkalmazó fényképezőgépét, Duflex néven. Ez egy kisfilmes, egyaknás-tükörreflexes, vízszintes betekintésű, tükörprizmás, oldalhelyes prizmakeresős, fémszalag-redőnyzárás, cserélhető objektíves gép volt. A gép szemmagasságból fényképezett, oldalhelyes és egyenes állású keresőképet adott. Az itt először alkalmazott beugróblende Tavasz István szabadalma volt. A Duflexet 1947-ben kezdte gyártani a budapesti Gamma Művek, de a gyártást egy év múlva politikai nyomásra fel kellett függeszteni, mert a szovjetek nem nézték jó szemmel, hogy Magyarországon olyan finommechanikai remekmű készül, amely veszélyeztetné a szovjet fényképezőgépek szinte teljes monopóliumát. A gép újdonságait később világszerte lemásolták (például Contax, Exakta Warena).

24. – 140 éve alakult a BME OMIKK egyik jogelődje

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (BME OMIKK) két könyvtár, a BME Központi Könyvtárának és az OMIKK egyesülésével 2001. július 1-én alakult meg a BME keretein belül. Néhány infó a BME Központi Könyvtár életéből: 1848. május 9-én Eötvös József kultuszminiszter egy ötkötetes könyvet küldött a BME egyik elődintézményének, a József Ipartanodának. Ezt az időpontot tekintjük a könyvtár megalakulásának, amely az 1930-as évekig a hazánk egyetlen technikai és természettudományi szakkönyvtára volt. 1909-ben költözött jelenleg is otthonául szolgáló épületébe, melyet Pecz Samu műegyetemi professzor tervezett. A könyvtár vezetését kezdetben az egyetem professzorai látták el, 1936-ban nevezték ki az első főállású igazgatót. A könyvtárat eleinte csak az egyetem tanárai használhatták, a hallgatóság előtt 1869-ben nyitotta meg kapuit. 1884-től már az egyetemhez nem tartozók is látogathatták a könyvtárat. A II. világháborúban állományának a legértékesebb könyveket tartalmazó 5-6 %-a elpusztult, vagy elveszett, és épülete is megrongálódott. Mindezek ellenére a könyvtár 1945 szeptemberében megkezdte a rendszeres működést. 1952-től szabadpolcos részleget alakítottak ki, amelyen elsősorban szépirodalmi és ismeretterjesztő műveket helyeztek el. A könyvtár a BME könyvtári hálózatának központja, valamint a matematikai és fizikai tudományterületek országos alapkönyvtára volt. Néhány infó az OMIKK életéből: 1883. június 24-én Trefort Ágoston miniszter nyitotta meg a Technológiai Iparmúzeumot, melynek alapfeladata a gyűjtemények kialakítása mellett egy szakkönyvtár fenntartása volt. Több egyesítést követően 1952-ben elnyerte az intézmény az Országos Műszaki Könyvtár nevet, mely 1982-ben Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárra (OMIKK) módosult. Az OMFB elnöke 1994-ben adta ki az OMIKK statútumát (alapidokumentumát), majd az 1997. évi CXL. törvény az OMIKK-ot országos szakkönyvtárként nevesítette. 1999-ben a gazdasági miniszter kiadta az OMIKK alapító okiratát.

25. – 125 éve született Ziegler Károly mérnök

Kolozsváron, 1898. június 25-én született (1898-1985) vízépítő mérnök. Az első világháborús frontszolgálat után 1924-ben Budapesten szerezte meg a mérnöki oklevelét. 1924-40 között a Szekszárd-Bátai Ár-mentesítő Társulat

mérnöke, majd 1948-ig a Hosszúfoki Ár-mentesítő Társulat igazgató-főmérnöke volt. A társulatok államosítását követően a szolnoki, gyulai folyam-mérnöki hivatalok vezetője lett. 1953-tól volt az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) osztályvezetője, majd főigazgatóhelyettese (1958-60 között). Fő szakterülete az ár-védekezés és belvíz-védelem, a belvízrendezés. Behatóan foglalkozott az árvédelmi töltések altalajának vizsgálatával, a Felső-Duna árvédelmi biztonságának fokozásával. Kimagasló szerepet vállalt az 1954, 1956-os valamint az 1965-ös dunai árvizek elleni védekezés központi irányításában. A Vízgazdálkodási Szakosztály elnökeként a Magyar Hidrológiai Társaság (MHT) vezetőségi tagja is volt.

29. – 130 éve született Káposztás Pál mérnök

Rozsnyón, 1893. június 29-én született Káposztás Pál (1893-1957) bányamérnök. Tanulmányait 1912-ben a selmecebányai akadémián kezdte, majd 1920-ban a soproni bányászati főiskolán szerzett mérnöki oklevelet. 1920-tól lett a királd-putnoki szénbányák üzemi mérnöke. 1927-ben a budapesti tudományegyetemen földtanból doktorált. 1927-1934 között a szerbiai majdanpeki rézércbánya igazgató főmérnöke volt. Visszatérése után a budapesti vízművek újpesti Duna alatti alagútépítésének volt szakértője. Elsőként hívta fel a figyelmet a sűrített levegőben végzett méréseknél fellépő fénytörés hatására, 1938-tól az aknamélyítés és bányászati mélyépítés munkálataiba kapcsolódott be. Jelentős találmányai és újításai: a Káposztás-féle dobzsilip, a tárohajtás úszóhomokban vasbordákkal és a tárohajtás úszóhomokban zárt pajzzsal.

29-02. – Tudomány- és technikatörténeti konferencia

Június 29. és július 2. között Nagyszalontán rendezik az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) XVI. Tudomány- és technikatörténeti konferenciáját (TTK), mely fórumot teremt a matematika, műszaki- és természettudományok, valamint az ipar történetével foglalkozó Kárpát-medencei kutatók számára. Az elhangzott előadásokat a szerzőik megjelentethetik a Historia Scientiarumban. A rendezvény velejárója az egynapos (idén a június 30-ai) kirándulás a helyszín környékén, ahol ipartörténeti, építészeti és tudománnyal kapcsolatos nevezetességeket tekintenek meg a résztvevők. Bővebb infó: <https://ttk.emt.ro>

29. – 160 éve született Giergl Kálmán építész

Pesten, 1863. június 29-én született Giergl Kálmán (1863-1954) építész, a magyar eklektika korszakának jelentős alakja. Tiroli eredetű, művészeti tevékenységéről ismert pesti polgári család tagja volt. A pesti Műegyetemen, és a berlini Kunstakademie-n végezte tanulmányait, majd Berlinben dolgozott. Hazatérve Hauszmann Alajos (1847-1926) építész, egyetemi tanár tanársegédje és tervezőirodájának munkatársa lett, itt több fontos tervezésben (New York palota, budavári királyi palota) jelentős szerepe volt. 1893-ban Korb Flóris (1860-1930) kiváltak a Hauszmann-irodából és társultak. Első nagyobb szabású közös alkotásuk a Pesti Hírlap budapesti székháza volt. Együtt tervezték az 1896-os Ezredéves Kiállítás több, utóbb lebontott pavilonját. Az Erzsébet híd pesti hídfőjénél az építető Klotild főherceg-asszonyról elnevezett két 1901-ben épült iker-palota és az 1902-ben emelt Király-bérház tervezése is hozzájuk fűződik. Több munkájukban (pld. városligeti híd, szegedi víztorony stb.) Zielinski Szilárd (1860-1924) építőmérnökkel működtek együtt. A Zeneakadémia tervezésére az 1902-es pályázat nyerteseiként kapták a megbízást. Ez az 1904-1907 között kivitelezett Liszt Ferenc téri épület tekinthető fő alkotásuknak. A rákövetkező években készült el terveik szerint a budapesti Mária utcai Szemészeti Klinika, majd az Üllői úti Sebészeti- és Belklinika.

30. – 140 éve született Barthos Gyula mérnök

Nagykanizsán, 1883. június 30-án született Barthos Gyula (1883-1971) erdőmérnök. Mérnöki oklevelét a selmecebányai Bányászati és Erdészeti Akadémián szerezte. Először a Retyezát-hegység erdeiben dolgozott. 1906-1919 között Malomvizen a Kendeffy-uradalom erdészetének vezetője volt. Nagykanizsán 1919-től lett uradalmi erdőmester. 1945 után az Erdőgondnokság vezetője maradt 1948-ig, nyugdíjba vonulásáig. 1941-ben északi utat tett, madártani megfigyeléseket végzett. A Madártani Intézetnek és az Országos Erdészeti Egyesületnek is tagja volt. Vizsgálatai Nagykanizsa madár- és erdő-faunájára terjedtek ki.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történelmi (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2023-ban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténelmi Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnaplar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténelmi Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai*
- *Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História rovat (Magyar Mérnöki Kamara)*
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- *Mérnöki évfordulók, emléknapiak és programok - 2014. január 1-től havi bontásban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *EMT Tudomány- és Technikatörténelmi Konferenciák kiadványai*
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- *Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája (Vízügyi múzeum 2001.)*
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- *A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között (MHT, 2019.)*
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- *Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert*
Internet: nevpont.hu/
- *Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök

Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történelmi (Bizottság) Munkacsoport tagja